

NACZELNE DOWÓDZTWO W. P.
(SZTAB GENERALNY)

Oddział II Informacyjny

Ew/I № I7457 /II

KS
Ścisłe tajne
Pocztą polowa 53. 14 grudnia 1920 r.
trzymać pod zamknięciem!
6/16/7

D o

Adjutantury Gen. Nacz. Wodza

w m i e j s c u .

W załączeniu przesyła się I egzemplarz instrukcji ogólnej dla attachés wojskowych przy przedstawicielstwach dyplomatycznych Rzpl. Polskiej zatwierdzonej rozkazem Nacz. Dtw. W.P. Ew/I Nr. I7457/II.

Dotychczasowa instrukcja tymczasowa traci moc obowiązującą. Attachés wojskowi zostają zawiadomieni iż pod względem dróg służbowych aż do zawarcia definitywnego pokoju względnie wydania odpowiednich rozkazów pozostaje dotychczasowa zależność od Nacz. Dtw. W.P.

I załącznik.

I Zastępca Szefa Sztabu

KULINSKI m.p.

Za zgodność:

Generał pporucznik.

W. Z. Szturkowski
[signature]

NACZELNE DOWÓDZTWO WOJSK POLSKICH
ADJUTANTURA
SZEF SZTABU

6/16/7 data *19/XII* 1920 r.

NACZELNE DOWÓDZTWO W. P.
(SZTAB GENERALNY).

SCISŁO TRZYMAĆ
trzymać pod zamknięciem!

TAJNE!

INSTRUKCJA OGÓLNA

DLA

ATTACHÉS WOJSKOWYCH
PRZY PRZEDSTAWICIELSTWACH DYPLOMATYCZNYCH
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ.

WARSZAWA 1920.

NACZELNE DOWÓDZTWO W. P.
(SZTAB GENERALNY).

.....

Ścisłe tajne
trzymać pod zamknięciem! TAJNE!

.....

INSTRUKCJA OGÓLNA

DLA

ATTACHÉS WOJSKOWYCH PRZY PRZEDSTAWICIELSTWACH
DYPLOMATYCZNYCH RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ.

W A R S Z A W A 1 9 2 0 .

Zatwierdzone Rozkazem Nacz. Dow. Ew./I. Nr. 17457/II. z dnia 10/XI 1920 r.

.....

TAJNE!

I.

**A. Postanowie-
nia ogólne.**

I. Zadaniem oficerów przydzielonych do przedstawicielstw dyplomatycznych Rzeczypospolitej Polskiej jest:

a) Przez dokładne badanie i należyłą ocenę stosunków wojskowych i wydarzeń w państwie obcem dostarczać Naczelnym Władzom wojskowym ścisłych wiadomości o wszystkich środkach, które obce państwo ma do dyspozycji dla osiągnięcia swych celów politycznych.

b) Być doradcami wojskowymi Szefa Przedstawicielstwa, do którego zostali przydzieleni.

c) Być do stałej dyspozycji Naczelnych Władz Wojskowych dla wykonania specjalnych zleceń.

Oficerowie ci noszą obok właściwego stopnia oficerskiego nazwę *Attachés* wojskowych (*attachés militaires*).

O ile *attaché* wojskowemu poruczono równocześnie wypełnienie zadań dotyczących marynarki wojennej, wówczas otrzymuje on tytuł „*Attaché* wojskowy i morski“ (*attaché militaire et naval*).

2. *Attachés* wojskowi są członkami przedstawicielstw dyplomatycznych Rzeczypospolitej Polskiej i należą w państwie w którym są akredytowani, do ciała dyplomatycznego, korzystając ze wszelkich praw i przywilejów, prawem międzynarodowem i ustawami danego państwa temuż przysługujących.

3. *Attachés* wojskowi podlegają we wszystkich sprawach po-

litycznych i dyplomatycznych Szefowi przedstawicielstwa dyplomatycznego, w sprawach zaś natury czysto wojskowej Ministrowi Spraw Wojskowych, Szefowi Sztabu Generalnego przysługuje prawo dawania szczególnych zleceń attaché wojskowemu (vide pkt. I. c.).

4. Wysyłani w pewnych wypadkach specjalni delegaci Naczelnich Władz Wojskowych postępują według otrzymanych instrukcji i obecność ich nie umniejsza kompetencji attaché wojskowego. Nie należą oni również do ciała dyplomatycznego..

B. Mianowanie i uwierzytelnienie (agrement)

1. Attaché wojskowy mianowany zostaje przez Naczelnika Państwa (Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej) na propozycję Ministra Spraw Wojskowych, działającego w porozumieniu z Szefem Sztabu Generalnego oraz Ministerjum Spraw Zagranicznych.

2. Jako dokumenty uwierzytelniające otrzymuje:

a) Dekret nominacyjny podpisany przez Naczelnika Państwa (Prez. Rzpłtej Polskiej), kontrasygnowany przez Ministra Spraw Wojskowych.

b) List uwierzytelniający podpisany przez Ministra Spraw Zagranicznych i zaopatrzony pieczęcią Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

c) Paszport dyplomatyczny jako dokument podróży, wydany przez Ministerjum Spraw Zagranicznych.

3. Mianowanie attaché wojskowego notyfikuje rządowi obcemu odnośne przedstawicielstwo dyplomatyczne na polecenie Ministerjum Spraw Zagranicznych.

C. Stanowisko i ranga. Attaché wojskowy nie należy do hierarchji dyplomatycznej i w żadnym wypadku nie może politycznie państwa reprezentować. Stanowisko jego w służbie wewnętrznej przedstawicielstwa odpowiada stanowisku radcy legacyjnego I-ej klasy z poborami radcy legacyjnego.

**D. Pomocnicy
attaché wojsk.**

Przydzieleni do attaché wojskowego oficerowie noszą obok właściwego stopnia oficerskiego tytuł „Pomocnik attaché wojskowego“ (adjoint a l'attaché militaire) i podlegają takowemu we wszystkich sprawach jako bezpośrednio przełożonemu. Stanowisko ich w służbie wewnętrznej przedstawicielstwa odpowiada stanowisku sekretarza poselstwa I-ej klasy.

W czasie nieobecności attaché wojskowego pomocnik załatwia jedynie sprawy nie wymagające bezwzględnie ingerencji attaché, oraz przedkłada w razie potrzeby i w miarę posiadanych informacji raporty Szefowi Sztabu Generalnego, względnie Ministerstwu Spraw Wojskowych. Utrzymuje natomiast przez ten czas ścisły kontakt z Szefem przedstawicielstwa dyplomatycznego, do którego o wyjaśnienia, pomoc i poradę się odnosi. W wyjątkowych wypadkach Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z M. S. Z. i Szefem Sztabu Generalnego udzielić może pomocnikowi na czas nieobecności attaché wojskowego szerszych atrybucji, względnie przeprowadza mianowanie osobnego attaché ad interim.

E. Przydział wojskowy i noszenie munduru.

Attachés wojskowi oraz ich pomocnicy mają prawo noszenia w państwie, w którym są akredytowani, właściwego munduru, jakim jest mundur broni i pułku, do którego należą i w którym jako nadeatowani pozostają. Na czas ich służby zagranicą przyznaje im się prawo noszenia sznurów naramiennych, przepisanych dla oficerów Sztabu Generalnego. Używanie munduru wskazanem jest jedynie w czasie występów oficjalnych (uroczystości, audyencje, manewry i t. p.). Poza tem attaché i jego pomocnicy noszą stale ubranie cywilne.

**F. Unieważnienie
uwierzytelnienia.**

Uwierzytelnienie attaché wojskowego wygasa:
a) Przez odwołanie na rozkaz Naczelnika Państwa (Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej); noty-

fikację przeprowadza u danego rządu odnośne przedstawicielstwo dyplomatyczne (na polecenie Ministerjum Spraw Zagranicznych).

b) Na skutek zerwania stosunków dyplomatycznych Rzeczypospolitej Polskiej z danym państwem i opuszczenie terytorjum jego przez przedstawicielstwo dyplomatyczne.

II.

G. Wyszczególnienie obowiązków i zadań.

1. Attaché wojskowy jest wojskowym przedstawicielem armji swego państwa, uosabia jego siłę zbrojną. Przez odpowiedni takt i występowanie wobec miarodajnych czynników państwa, w którym jest akredytowany, winien podnosić i wzmacniać powagę własnej armji. Jako przedstawiciel i zastępca najwyższych władz wojskowych swego państwa ma prawo i obowiązek czuwać nad dyscypliną wszystkich wojskowych własnej armji, znajdujących się w danym państwie i w wypadkach koniecznych wykonywać nad nimi w granicach eksterytorjalności władzę dyscyplinarną.

2. Attaché wojskowy ma zadanie badać stale i poznawać dokładnie istniejące urządzenia wojskowe obcego państwa ustrój jego służby wojskowej, organizację sił zbrojnych, uzbrojenie, zaopatrzenie, taktykę i administrację, stan formacji i pogotowia wojennego armji i floty.

Przedmiotem jego ciągłej obserwacji i studjów winny być: fizyczne, duchowe i moralne właściwości obcego narodu; system i rezultaty wychowania wojskowego i wyszkolenia, duch wojskowy i polityczna pewność armji; właściwości armji i charakterystyka wyższych wojskowych osobistości.

Szczególną uwagę ma on zwracać na ordre de bataille i dylokację wojsk - stany mobilizacyjne formacji armji i floty, oceniając je w związku z każdorazowymi stosunkami politycznymi i zamiarami obcego państwa.

.....

Śledzić winien i poznawać zmiany, ulepszenia i wynalazki z dziedziny techniki wojskowej, stałe urządzenia obronne, arsenały, forty, obozy koncentracyjne, system kolejnictwa, telegrafii i aeronautyki, topografię i statystykę kraju z uwzględnieniem jej znaczenia w czasie wojny, a wreszcie literaturę wojskową obcego państwa.

O wszystkich wymienionych podstawach obrony i urządzeń wojskowych państwa obcego donosić ma attaché wojskowy centralnym władzom wojskowym, dając im obraz każdorazowego wojskowego i politycznego położenia tego państwa.

O ważnych spostrzeżeniach, nagłych alarmujących pogłoskach, notatkach prasowych i t. p. należy stosownie do pilności telegraficznie lub pisemnie donosić.

Raporty nie mają się ograniczać jedynie do podania faktów, gdyż takowe niejednokrotnie oficjalnie i publicznie są znane, lecz zawierać mają także ich ocenę, przyczynę cel i związek z ewentualnymi zamiarami politycznymi. W tym względzie attaché wojskowy winien się zdobywać na własny sąd i samodzielność w oświeceniu wypadków. Stąd wynika dla niego konieczność obejmowania całokształtu polityki zagranicznej obcego państwa i ażeby rezultat ten osiągnąć winien obracać się nie tylko w sferach wojskowych, lecz również dobrze słuchać opinii innych kół, klas i partji, poznawać prasę polityczną i zwracać uwagę na podnoszące się głosy opozycji.

3. Ażeby w razie odwołania przedstawicielstwa dyplomatycznego i na wypadek wojny móc wskazać własnym władzom wojskowym osoby i sposoby otrzymania dalszych i stałych informacji, winien attaché wojskowy przez czas swej funkcji poznać zaufane czynniki i ewentualnie kontakt z nimi nawiązać.

4. Do attaché wojskowego należy w dalszym ciągu:

a) Prowadzenie ewidencji i kontroli nad działalnością i zachowaniem się wojskowych polskich, przebywających na terytorjum obcego państwa i przejezdnych.

b) Udzielanie wiz wojskowych w myśl każdorazowych przepisów szczegółowych.

c) Prowadzenie ewidencji osób podejrzanych, (personnes suspectes), na szkodę Polski działających oraz agentów państw wrogich, śledzenie i paraliżowanie w granicach możliwości ich czynności.

d) Pośredniczenie w przyjmowaniu cudzoziemców do armji polskiej i wydawanie o nich opinii.

5. Jako doradca i referent wojskowy [Szefa przedstawicielstwa dyplomatycznego attaché wojskowy:

a) Wyjaśnia Szefowi sytuację wojskową i wojskowo-polityczną własnego i obcego państwa i udziela mu ekspertyzy fachowej. Od tegoż Szefa otrzymuje potrzebne wyjaśnienia o sytuacji politycznej i kierunku polityki.

b) Współdziała jako ekspert wojskowy w zawieraniu umów i konwencji.

c) Jest pomocnym w przeprowadzeniu poboru za granicą — w myśl każdorazowych przepisów szczegółowych.

d) Udziela opinii o prawie wjazdu do Polski obcych wojskowych, w razie wojny również i cywilnych.

e) Pośredniczy i opiniuje przy udzielaniu przez władze konsularne zapomóg wojskowych.

f) Współpracuje przy zakupach wojskowych.

6. Zależnie od wzajemnych stosunków państwowych, kierunku polityki i otrzymywanych zleceń, attaché wojskowy rozwijać może propagandę interesów wojskowych własnego państwa i w tym celu może mieć ingerencję na referat prasowy przedstawicielstwa dyplomatycznego.

7. Specjalne zlecenia otrzymywać może attaché wojskowy od Ministra Spraw Wojskowych, Szefa Sztabu Generalnego, Szefa Departamentu dla Spraw Morskich, Ministerjum Spraw Zagranicznych (w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wojskowych), a wreszcie od Szefa przedstawicielstwa dyplomatycznego, w którym

to wypadku o zleceniu zawiadomić ma przełożoną władzę wojskową. W wyborze środków do wykonania zlecenia zachowuje attaché swobodę lub stosuje się do otrzymanych ustnych lub pisemnych instrukcji.

8. Attachés wojskowi (polscy), zwłaszcza ci, których strefy działania są zbliżone, winni pozostawać w wzajemnym kontakcie i uzupełniać własne obserwacje i wiadomości. Koordynacja taka jest niekiedy konieczną np. w krajach stanowiących kompleks geograficzny lub polityczny.

III.

H. Środki i sposoby wypełnienia zadań.

Dla osiągnięcia potrzebnych wiadomości i wypełnienia powierzonych zadań winien attaché wykorzystać wszelkie środki i czynniki. Od inicjatywy, taktu i pomysłowości zależne są rezultaty, a w każdym wypadku baczyc należy, by własnej osoby i charakteru służbowego nie narazić na kompromitację. Już samo pożycie towarzyskie i wejście w kontakt z przedstawicielami obcych państw daje możliwość zdobycia wielu wiadomości; informacje z prasy, ustne lub pisemne enuncjacje, sprawozdania, wynurzenia i t. d., mogą być poważnem źródłem. W drodze wymiany wzajemnej z attachés wojskowymi innych państw, przez znajomości oddanych rodaków, żyjących za granicą, opozycjonistów obcego rządu, a wreszcie przez poufne wywiady uzupełnić można i sprawdzać pożądane wiadomości.

IV.

I. Łączność z krajem.

Łączność z krajem utrzymuje się przez:
a) Poczte, przewożoną przez kurjerów dyplomatycznych. Nie wolno jest oddawać poczty osobom nieznanym, przygodnym, przejezdnym. Poczta przewożona ma być pod

.....

pieczęcią przedstawicielstwa dyplomatycznego, gdyż tylko jako taka korzysta z gwarantowanej przez prawo międzynarodowe nietykalności. W wypadkach nader ważnych może attaché wojskowy w porozumieniu z Szefem przedstawicielstwa dyplomatycznego wysłać specjalnego kurjera.

b) Telegraf. Przestrzegać należy różnicy między depeszami en clair, a szyfrowanymi. En clair redagowane być mają zasadniczo w języku francuskim.

c) Telefon.

d) Radio. Ze względu na koszty korzystać należy tylko w ważnych i nagłych wypadkach.

Telegraficzne i radio-depesze mają być najbliższą pocztą pisemnie powtórzone (szyfrowe szyfrem). Attaché dokładać winien starań, by połączenie jego z krajem jak najsprawniej funkcjonowało i porozumiewa się w tym celu z Szefem przedstawicielstwa dyplomatycznego, względnie przedkłada centralnym władzom wojskowym odpowiednie propozycje. Zestawienie wysyłanych i otrzymywanych depesz należy co pewien czas (14 dni) celem kontroli przysyłać swej przełożonej władzy wojskowej, jak również prowadzić dokładny rejestr wysyłanej poczty.

J. Raporty. Raporty attachés wojskowych winny być przejrzyste, zwięzłe i rzeczowe. **Za utrzymanie tajności nawet przed własnym personelem kancelaryjnym attaché jest odpowiedzialnym, ściśle tajne sporządza własnoręcznie.** Celem ułatwienia manipulacji wewnętrznej i szybkiego rozdziału poruszonych materii przysyłać należy raporty w 4-ch egzemplarzach z wyjątkiem części ściśle tajnych i wyłącznie do użytku Ministra Spraw Wojskowych względnie Szefa Sztabu Generalnego przeznaczonych. Pod względem zewnętrznym raporty mają być rozdzielone na osobne części: polityczną, ewidencyjną, wywiadowczą, personalną i t. d. Raporty gospodarcze, zestawienia rachunkowe i zapotrzebowania pieniężne mają być zupełnie osobno przedkładane kompetentnym władzom.

.....

R. Szyfry. Wydany attaché wojskowemu szyfr służby do ściśle tajnej korespondencji z wojskowymi władzami centralnymi i polskimi attachés wojskowymi w innych państwach. Jest to dokument ściśle tajny, za przechowanie którego i ewentualne zniszczenie w razie potrzeby jest attaché wojskowy osobiście odpowiedzialny. Wszelkie prace szyfrowe uskuteczniać mogą tylko przez attaché wojskowego lub jego zastępcę. Ani zasada szyfrowania ani też treść szyfru nie mogą dojść do wiadomości osób niepowołanych, a nawet oficerów nie mających z pracami szyfrowymi bezpośredniej styczności. Zguba, zdrada lub kompromitacja szyfru, spowodowana lekkomyślnością lub nieprzestrzeganiem reguł szyfrowych karane będą sądownie. O zgubie, kradzieży lub kompromitacji szyfru, jego części lub załączników należy bezzwłocznie kompetentne władze wojskowe zawiadomić. Reguł szyfru bezwzględnie przestrzegać. Niedopuszczalne są depesze częściowo szyfrowane. Raz wysłany szyfrogram może być powtórzony lub pocztą przesłany jedynie znowu jako szyfrogram. Tekstu szyfrowego nie wolno przechowywać łącznie ze słownym lub dołączać go do słownego czystopisu lub innego aktu. Jeżeli treść szyfrogramu ma być zakomunikowaną władzy nie stojącej w bezpośrednim i zależnym związku z posiadaczem szyfru, należy redakcję zmienić przez przestawienie słów i zastąpienie innymi wyrazami nie zmieniając jednak sensu szyfrogramu. Odbiór szyfru, załączników i zmienników oraz przekazanie następcy ma być pisemnie władzy wydającej szyfr potwierdzone.

V.

L. Prowadzenie kancelarii.

Lokal służbowy attaché wojskowego winien być nazewnątrz oznaczony w języku polskim i danego kraju, w dniu uroczyste ozdobiony chorągwią państwową. W pokoju przyjęć umieścić należy portret Naczelnika Państwa (Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej).

.....

Za dobór zaufanego personelu kancelaryjnego odpowiada attaché wojskowy. Prowadzenie registratury, dzienników, protokółów i kasowości jest podstawą manipulacji. Tajne akta mają być przechowywane pod kluczem attaché wojskowego.

Do szczególnych obowiązków kancelaryjnych należą:

a) Prowadzenie pamiętnika. Takowy winien zawierać w historycznej ciągłości obraz powstania i rozwoju placówki, wypadków oraz zdarzeń, które w niej miały miejsce. Wykluczoną jest natomiast z pamiętnika działalność ściśle służbowa, wszystko co dotyczy służby informacyjnej i stanowi przedmiot raportów, a co dostawszy się kiedykolwiek w niepożądane ręce mogłoby być na szkodę Polski wyzyskane.

b) Przechowywanie zbioru dokumentów mających wartość historyczną.

c) Prowadzenie inwentarza tych rzeczy, które stanowią własność placówki, a temsamem Państwa Polskiego.

Pamiętnik i zbiory dokumentów przesyłane być mają po pewnym czasie, gdy stanowią zamkniętą całość, do archiwum M. S. Wojsk.

M. Pobory pieniężne. Przy zaliczaniu poborów należy się stosować do każdorazowej instrukcji gospodarczej. Przekraczanie budżetu jest niedopuszczalne. Terminy przedkładania rachunków ściśle zachowywać. Nieuzasadnione wydatki podlegają obowiązkowi zwrotu przez attaché wojskowego. Rachunki z funduszy specjalnych przedkładane być mają wyłącznie do centralnych władz wojskowych. Pobory zagraniczne należą się od chwili faktycznego objęcia urzędowania.

N. Urlopy, podróże służbowe. Attachés wojskowym, pomocnikom oraz podoficerom kancelaryjnym przysługuje prawo do urlopu do kraju na koszt rządowy t. j. za zwrotem kosztów biletu jazdy tam i z powrotem:

.....

a) w placówkach europejskich co 12 miesięcy na przeciąg 4 tygodni,

b) w placówkach zaeuropejskich co 24 miesięcy na przeciąg 8 tygodni nie licząc dni podróży.

O ile względy służbowe nie stoją na przeszkodzie udzielają urlopu: attaché wojskowemu Minister Spraw Wojskowych, pomocnikom oraz podoficerom kancelaryjnym attaché wojskowy, zawiadamiając dla ewidencji i celów rachunkowych kompetentne władze. Prośba o urlop attaché wojsk. ma być zaopiniowana przez Szefa przedstawicielstwa dyplomatycznego. Wszelkie inne urlopy (za granicą, w krótszym terminie lub na dłuższy przeciąg czasu) tak attaché wojskowego jak i personelu placówki mogą nastąpić zasadniczo jedynie na koszt własny, za zezwoleniem Ministra Spraw Wojskowych z wyjątkiem nagłej potrzeby, w którym to razie udzielić może krótkiego urlopu, na koszt własny petenta, Szef przedstawicielstwa dyplomatycznego.

Podróże służbowe ponad 3 dni odbywać może attaché wojskowy za zezwoleniem Ministra Spraw Wojskowych. O odbyciu krótszych i uzasadnionych podróży służbowych winien jedynie zawiadamiać pisemnie.

W czasie podróży przysługuje attaché wojskowemu oraz pomocnikowi prawo używania I-ej klasy, podoficerowi kancelaryjnemu II-ej klasy.
